

Vragen en antwoorden: Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering

Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering

- **Waarom is het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering nodig?**
Het gaat niet goed met veel natuur in Nederland. Steeds meer soorten planten en dieren verdwijnen door te veel stikstof in de bodem. De gevolgen van schade aan natuur raken niet alleen dieren en planten, maar ons allemaal. Alle soorten planten en dieren samen vormen namelijk een belangrijke basis van onze gezondheid en economie. Met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) is vastgelegd dat we de natuur verbeteren en de stikstofneerslag omlaag brengen. Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering geeft invulling aan deze wettelijke verplichting en zorgt ervoor dat de benodigde maatregelen worden uitgevoerd, er tussentijdse monitoring is en zo nodig bijsturing plaatsvindt.
- **Hoe wordt het programma uitgevoerd en welke partijen helpen hieraan mee?**
Het Rijk en provincies nemen elk vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid maatregelen om de natuur te versterken en de stikstofdepositie te verminderen. Dit gebeurt enerzijds met landelijke bronmaatregelen om de stikstofuitstoot te verminderen. Anderzijds gebeurt dit door maatregelen om de natuur in en rondom stikstofgevoelige natuurgebieden te herstellen. Naast landelijke maatregelen wordt ook per gebied gekeken wat nodig is om de wettelijke omgevingswaarden te halen. Omdat de gebieden verschillen, verschilt ook de aanpak per gebied. Alle sectoren – industrie, landbouw, verkeer, zee- en luchtvaart – leveren hierbij een bijdrage en nemen maatregelen om de stikstofuitstoot te verlagen.
- **Hoe wordt uitvoering van de maatregelen geborgd?**
Om de instandhoudingsdoelen voor de natuur te halen is het van belang dat de voortgang en resultaten van maatregelen gemonitord worden en bijgestuurd waar en wanneer nodig. Hiervoor is een systematiek ontwikkeld. Indien uit een of meer van de monitoringsrapportages blijkt dat het programma de doelen niet kan bereiken, dan volgt uit de wet Stikstofreductie en Natuurverbetering de verplichting om het programma aan te passen. Een onverplichte tussentijdse wijziging van het programma is ook mogelijk: zowel op initiatief van de minister voor Natuur en Stikstof, als op verzoek van provincies of de andere betrokken ministers.
- **Wat levert het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering op?**
De landelijke én gebiedsgerichte maatregelen moeten er samen voor zorgen dat de stikstofgevoelige natuurgebieden in Nederland weer sterk en gezond worden. De kern van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is om de staat van natuur te verbeteren en daarmee te voldoen aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Dit doen we enerzijds door maatregelen om de stikstofdepositie te verlagen en anderzijds door maatregelen om de natuur te verbeteren.
- **Waarom zijn de nieuwe ambities van het kabinet nu nog niet opgenomen in het programma?**
Om de Europese natuurdoelen te kunnen halen moet de stikstofneerslag in Natura 2000-gebieden sterk verminderen. In het coalitieakkoord is afgesproken dat de stikstofreductiedoelen eerder bereikt moeten worden. In 2030 moet minimaal 74% (in plaats van 50%) van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben. Voor deze nieuwe doelen

wordt de wet aangepast en is er een [versnelling en verbreden van de stikstofaanpak in ontwikkeling](#). Het aanpassen van de wet en het verder uitwerken van het versnellen en verbreden van de stikstofaanpak kost tijd. De natuur kan hier niet op wachten: het is nodig dat alle mogelijke stappen zo snel mogelijk genomen worden. Daarom is ervoor gekozen om niet te wachten met deze eerste editie van het programma tot de verdere uitwerking gereed is. Het huidige programma dient als basis voor de structurele stikstofaanpak en wordt vanaf medio 2023 geactualiseerd op basis van de nieuwe informatie uit de gebiedsplannen, natuurdoelanalyses, monitoring én de uitwerking van de ambities uit het Coalitieakkoord.

Quick scan

- **Waarom maken we natuurdoelanalyses?**
Provincies werken op basis van de vastgestelde instandhoudingsdoelen aan een gezonde natuur in (stikstofgevoelige) gebieden. In gebiedsplannen leggen provincies vast hoe ze daarvoor gaan zorgen en welke maatregelen nodig zijn voor herstel van de natuur. Een natuurdoelanalyse laat zien wat de toestand is van het Natura 2000-gebied, of er noodzaak is voor aanvullende bronmaatregelen en of aanvullende natuurherstelmaatregelen nodig zijn om de natuur gezond te maken. Deze informatie wordt opgenomen in de gebiedsplannen. Ook geven de natuurdoelanalyses invulling aan de wettelijke verplichting om in het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering inzicht te geven in de mate waarin natuurdoelen in gebieden bereikt worden.
- **Wat is het verschil tussen de quick scan en de natuurdoelanalyse?**
Om te beoordelen of voldoende maatregelen worden getroffen om verslechtering in stikstofgevoelige natuurgebieden tegen te gaan en instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, is een uitgebreide analyse van een gebied nodig waarbij actuele inzichten van de natuur betrokken worden. De natuurdoelanalyses bevatten deze informatie en conclusies, maar zijn nu nog niet gereed. Om alvast een actuele indicatie te krijgen van de gebieden waarvoor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen buiten bereik dreigt te komen, is een quick scan opgesteld. Deze versnelde analyse bevat dus nog geen definitieve conclusies over de gebieden.
- **Op welke manier gebruikt het kabinet de uitkomsten van de quick scan?**
De zogenaamde quick scan geeft een voorlopige, actuele inschatting van de staat van de natuur met het oog op stikstof. De inzichten uit de quick scan geven een indicatie in welke gebieden depositiereductie het meest noodzakelijk is.
De uitkomsten van deze versnelde analyse bevestigen resultaten van bestaande onderzoeken naar de staat van natuur en onderstrepen het belang van een versnelde aanpak. Een volledige natuurdoelanalyse is nodig om inzichtelijk te hebben in welke gebieden natuurdoelen gerealiseerd worden en in welke gebieden extra maatregelen nodig zijn.
- **Wat gebeurt er met de uitkomsten van de volledige natuurdoelanalyse?**
Bij de natuurdoelanalyses is duidelijk of en in welke richting maatregelen nodig zijn om de natuur gezond te maken. De uitkomsten worden gebruikt voor onder meer de gebiedsplannen, het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en de uitwerking van de tweede fase van het Uitvoeringsprogramma Natuur.
- **Waarom is een natuurdoelanalyse nog nodig?**
De quick scan is indicatief en daar zijn geen definitieve conclusies aan te verbinden. Bij de volledige natuurdoelanalyse is duidelijk of en in welke richting maatregelen nodig zijn om de natuur voldoende gezond te maken.
- **Hoe is de quick scan uitgevoerd?**
De quick scan is in twee stappen uitgevoerd. De eerste stap is het opstellen van een lijst van habitats (leefgebieden van dieren of planten) waar in beperkte mate natuurherstelmaatregelen kunnen

worden uitgevoerd om de wettelijke natuurdoelen (instandhoudingsdoelstellingen) te kunnen halen. Deze stap is uitgevoerd door de Taakgroep Ecologische Onderbouwing (TEO). Hierbij is gebruik gemaakt van recent gepubliceerde rapporten en studies waarin de relatie tussen stikstofdepositie en de inzet van natuurherstelmaatregelen aan de orde komt.

Voor natuurgebieden waarin de habitats uit stap 1 voorkomen, is vervolgens door gebiedsexperts een snelle gebiedscheck uitgevoerd. Op basis hiervan is een eerste inschatting gemaakt of er op voorhand reden is om aan te nemen dat natuurherstel niet mogelijk is. De gebieden waarvoor dit geldt, staan op de aandachtslijst. Voor deze gebieden kan dus niet worden ingeschat of de natuurdoelen in deze gebieden met het huidige maatregelenpakket gehaald kan worden. Er is hier meer onderzoek nodig om na te gaan of en in welke richting maatregelen nodig zijn om de natuur te versterken.

Onderzoek naar sociaaleconomische effecten

- **Wat zijn de voornaamste sociaaleconomische effecten?**

De WUR heeft het pakket maatregelen aan de hand van een aantal brede welvaartsthema's van het CBS onderzocht: leefomgeving en wonen, materiele welvaart, arbeid en vrije tijd, samenleving, milieu, veiligheid en subjectief welzijn. Voor de meeste thema's geldt dat deze per saldo positief worden beïnvloed door de maatregelen: schone lucht, veiligheid, prettigere leefomgeving. Er zijn echter aandachtspunten uit het onderzoek gekomen rondom de werkgelegenheid in de landbouwsector, de materiele welvaart en in het subjectief welzijn voor de betrokken medewerkers die hun baan in de veehouderijketen kunnen verliezen.

- **Het onderzoek bevestigt dat vooral de landbouwsector wordt geraakt. Hoe zorgt u ervoor dat alle sectoren moeten bijdragen?**

Het kabinet hecht eraan dat alle sectoren een evenredige bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen. Zo ligt er naast de landbouw ook in de sectoren industrie, bouw en mobiliteit een grote verduurzamingsopgave. Hier wordt door Rijk en regio hard aan gewerkt, onder andere via maatregelen en middelen vanuit nationaal klimaatbeleid of Europese regelgeving. Het gaat bijvoorbeeld om verscherpte emissienormstelling, eisen rond Beste Beschikbare Technieken, het Schone Lucht Akkoord, en bronmaatregelen zoals de walstroom voor zee- en binnenvaart uit de structurele stikstofaanpak.

- **Wat gaat het kabinet doen met de uitkomsten van het onderzoek?**

De inzichten uit de studie worden betrokken bij de verdere implementatie van de maatregelen en de uitwerking van de maatregelen vanuit het coalitieakkoord, onder andere voor een duurzaam perspectief voor de landbouw. Daarnaast zullen de gebiedsplannen van de provincies een sociaaleconomische effectenanalyse van de maatregelen op gebiedsniveau bevatten.